

ایدئولوژی و ترجمه‌شناسی

به کوشش آسترید گیوم

ترجمه

مریم چوبک

دکتر دانیال بسنج

۷۹۶

مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی

ایدئولوژی و ترجمه‌شناسی / به کوشش آسترید گیوم

ترجمه مریم چوپک و دکتر دانیال بسنج

Sous la direction d'Astrid Guillaume, Idéologie et traductologie, L'Harmattan, 2016.

ویراستار: سمیه هاشمی

حروف‌نگار و صفحه‌آرا: فریبا باباخانی

طراح جلد: امیرشاهرخ فریوسفی

ناظر چاپ: نوید سیفان

چاپ: ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۶۰۰,۰۰۰ ریال

کلیه حقوق برای دانشگاه شهید بهشتی محفوظ است.

سرشناسه: گیوم، آسترید: Guillaume, Astrid

عنوان و نام پدیدآور: ایدئولوژی و ترجمه‌شناسی / به کوشش آسترید گیوم؛ ترجمه مریم چوپک، دانیال بسنج؛

ویراستار: سمیه هاشمی

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه شهید بهشتی، مرکز چاپ و انتشارات، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: بیست و پنج، ۱۷۴ ص ۱۴/۵ - ۲۱/۵ س.م.

فروست: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، ۷۹۶.

شابک: ۹۷۸ ۹۶۴ ۴۵۷ ۵۳۱ ۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Idéologie et traductologie, 2016.

یادداشت: واژه‌نامه: کتابنامه: نمایه.

یادداشت: ترجمه -- جنبه‌های اجتماعی: Translating and interpreting -- Social aspects

یادداشت: زبان و فرهنگ: Ideology and culture: ایدئولوژی: Ideology

یادداشت: ترجمه -- جنبه‌های سیاسی: Translating and interpreting -- Political aspects

شناسه افزوده: چوپک، مریم، ۱۳۵۲ -، مترجم: بسنج، دانیال، ۱۳۵۹ -، مترجم

شناسه افزوده: دانشگاه شهید بهشتی، مرکز چاپ و انتشارات

شناسه افزوده: Shahid Beheshti University. Printing & Publishing Cente

رده‌بندی کنگره: P۳۰۶/۹۷

رده‌بندی دیویی: ۴۱۸/۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۳۲۶۱۰

کد ناشر ۱۰۰۱۷۳۴

www.pub.sbu.ac.ir

unipress@mail.sbu.ac.ir

فهرست

- پیشگفتار مترجمان ..... نه
- پیشگفتار فرانسوا راستیه ..... یازده
- پیشگفتار ماریان لدرر ..... هفده
- مقدمه ..... بیست و سه
۱. ایدئولوژی، ترجمه و باز نویسی در زبان بلغاری ۱
۲. ترجمه و سنت فرهنگی ۲
۵. ترجمه و ایدئولوژی ۵
۹. تأثیر ایدئولوژی بر ترجمه ۹
۱۸. نتیجه گیری ۱۸
۱۸. کتاب شناسی ۱۸
۲۱. ایدئولوژی و ترجمه هم زمان در تلویزیون در زبان عربی ۲۱
۲۲. مجموعه مطالعاتی و چارچوب روش شناختی ۲۲
۲۵. ترجمه هم زمان و نقش مترجم شفاهی ۲۵
۲۷. تحلیل این مجموعه ۲۷
۳۸. نتیجه گیری ۳۸
۳۹. کتاب شناسی ۳۹
۴۰. پیوست ۱: مجموعه مطالعاتی ۴۰
۴۱. پیوست ۲: ترجمه لفظی این مثال ها به زبان عربی ۴۱

- ایدئولوژی و سوءاستفاده از متن در زبان ترکی ۴۵
- تحلیل نشانه‌شناسی ادبی *Animal Farm* و ترجمه‌هایش ۵۰
- من‌گیرنده و مشارکتش در ساخت معنا ۵۱
- ترجمه اسامی خاص ۵۷
- نتیجه‌گیری ۵۸
- کتاب‌شناسی ۶۰
- ایدئولوژی و ترجمه ادبی در زبان پرتغالی ۶۵
- بیوگرافی مختصری از ژورژه آمادو (۱۹۱۲-۲۰۰۱) ۶۶
- Capitães da Areia* (سروان‌های شن‌زار): این رمان و ترجمه آن ۶۸
- چالش‌های ترجمه ۷۰
- انتقال ایدئولوژیک چگونه درک می‌شود؟ ۷۳
- کاندومبله و اوگان ۷۴
- مای-د-سنتو و پای-د-سنتو ۷۷
- مترجم در روبرویی با انتقال ایدئولوژیک ۸۰
- نتیجه‌گیری ۸۱
- کتاب‌شناسی ۸۳
- ایدئولوژی و ترجمه‌های جنگ در زبان اسپانیایی ۸۵
- مالوین نامیدن: مسئله‌ای ایدئولوژیک؟ ۸۹
- بازنمودهای مالوین: مسئله هویت ملی؟ ۹۳
- نتیجه‌گیری ۱۰۶
- ایدئولوژی و ترجمه سکوت‌ها در زبان یونانی ۱۰۹
- انگیزه‌های ترجمه گزارش «لو لوریوم» ۱۰۹
- چالش‌های این ترجمه ۱۱۰

- ۱۱۱..... چارچوب تاریخی فراموش شده
- ۱۱۳..... هویتی پنهان
- ۱۱۵..... زبان ترجمه
- ۱۱۶..... متنی منقطع و نامتقارن
- ۱۲۵..... بحث درباره مدیریت سکوت‌های متن
- ۱۲۶..... نتیجه‌گیری
- ۱۲۷..... کتاب‌شناسی
- ۱۲۹..... ایدئولوژی و ترجمه کتاب مقدس در زبان عربی
- ۱۳۱..... جایگاه زن در فرهنگ عرب مسلمان
- ۱۳۳..... زن در قرآن: کدام ترجمه؟
- ۱۳۵..... بافت تحقیرآمیز
- ۱۳۸..... بافت تحسین‌آمیز
- ۱۴۲..... نتیجه‌گیری
- ۱۴۳..... کتاب‌شناسی
- ۱۴۵..... ایدئولوژی، ترجمه و جنسیت‌گرایی زبانی در زبان لهستانی
- ۱۴۹..... مطالعه موردی
- ۱۵۹..... نتیجه‌گیری
- ۱۶۱..... کتاب‌شناسی
- ۱۶۳..... نتیجه‌گیری
- ۱۶۵..... واژه‌نامه فارسی-فرانسوی
- ۱۶۹..... واژه‌نامه فرانسوی-فارسی
- ۱۷۳..... نمایه

پیشگفتار مترجمان

«ترجمه افق دید و نیز جهان را می‌گستراند، به‌مددش مردم دوردست‌ها را درمی‌یابیم»
جان کالمان/استفنسون

کتاب *ایدئولوژی و ترجمه‌شناسی* در فوریه ۲۰۱۶ و به‌کوشش آسترید گیوم به‌چاپ رسید. این اثر جنگی است از مقالات ارائه‌شده در گردهمایی بین‌المللی ایدئولوژی و ترجمه‌شناسی که در دانشگاه سوربن (پاریس، IV) برگزار شد. در این گردهمایی، متخصصانی از چند کشور شرکت کردند. «اما زبان انگلیسی در آنجا و در نتیجه در این کتاب جایی نداشت. شاید برای اینکه به زبان‌هایی مجال داده شود که تاکنون کمتر به آن‌ها پرداخته‌اند». موضوع کتاب بسیار شگفت و بدیع است. در نگاه نخست، این موضوع ممکن است به‌نظر عجیب آید و ما را به تفکر وادارد. به‌حکما در مواجهه با عنوان این کتاب از خود خواهیم پرسید که آیا چنین ارتباطی ممکن است. باین‌همه، «کتاب افقی نو در برابر چشمانمان می‌گشاید. به‌لطف آن، می‌توانیم ایدئولوژی را در جایی بیابیم که تاکنون انتظارش را نداشتیم. یعنی در ترجمه». مطالب کتاب بسیار متنوع است. هر فصل آن ما را با خود به دیاری می‌برد و در هر دیار شاهدیم که ایدئولوژی همواره با ترجمه‌شناسی پیوند دارد. در این سفر، کشف می‌کنیم که ایدئولوژی هر تمدن، به‌سبب گوناگونی جغرافیایی، قومی و تاریخی، با تمدنی دیگر متفاوت است و این بر انتخاب‌های زبانی مترجم اثر می‌گذارد و این انتخاب‌ها را برای او دشوار و گاه حتی ناممکن می‌کند. مترجمی که هرچه بکوشد نیز نمی‌تواند از ایدئولوژی حاکم بر دوران‌ها رهایی یابد. همچنین درمی‌یابیم که ایدئولوژی نهفته در کلمات از کلام سلاحی کوبنده می‌سازد که، از طریق آن، بسیاری از نبردهای نظامی جای خود را به نبردهای کلامی می‌دهند. این

ایدئولوژی در ادبیات، تاریخ، فرهنگ و سیاست نیز حاضر است و از مترجم مفسر، مبارز و میانجی بینافرهنگی پدید می‌آورد.

کتاب ایدئولوژی و ترجمه‌شناسی شامل یازده فصل است، اما تصمیم بر آن شد تا سه فصل ناهمخوان با جامعه ایران ترجمه نشود؛ بنابراین، اثر پیش‌رو ترجمه هشت فصل از این کتاب است. باتوجه به اینکه ترجمه‌شناسی، به‌رغم اهمیت آن، در کشورمان به‌ندرت بررسی شده است و مطالعات درباره تأثیر ایدئولوژی بر ترجمه نیز چندان پرشمار نیست، امید است این کتاب برای فارسی‌زبانان علاقه‌مند به ترجمه و ترجمه‌شناسی منبعی الهام‌بخش باشد. به‌رغم تمامی تلاش‌ها، بی‌شک این کار خالی از اشکال نیست، لذا از خوانندگان برای کاستی‌های احتمالی عذر می‌خواهیم. از آنجاکه کتاب، خود، دو پیشگفتار و مقدمه‌ای پربار دارد که متخصصان برجسته این حوزه آن‌ها را نگاشته‌اند، سخن کوتاه می‌کنیم تا خواننده فرصت یابد از آن‌ها بهره جوید.

در پایان، از ویراستار محترم سرکار خانم سمیه هاشمی و همکاران مرکز نشر آثار علمی دانشگاه شهید بهشتی، که در فرایند آماده‌سازی و چاپ این کتاب یاری‌رسان بودند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

مریم چوبک

پاییز ۱۴۰۰